

TAIDEYLIOPISTON AUDITOINTI

Tekijät **Hanna-Leena Pesonen, Antti Huntus, Julia Rapo, Rasmus Vuori, Mirella Harri & Mira Huusko. Taideyliopiston itsearviointiraportti (toim.) Riikka Mäki-Ontto & Alina Savolainen.**

Auditointivuosi **2024**, Karvin julkaisu **19:2024**

Kieli **Suomi**

ISBN **978-952-206-880-4 pdf**

2.2 Vaikuttava tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta sekä taiteellinen toiminta

- Korkeakoulun itsearviointi

Vaikuttavaa ja kansainvälistä tutkimusta

Taideyliopistossa tehtävä tutkimus on taidetutkimusta, joka kattaa taiteen ja taidekasvatuksen tutkimuksen sekä taiteellisen tutkimuksen. Tutkimuksen tavoitteet asetetaan strategiassa, toimintasuunnitelmassa sekä TKI-tiekartassa. Strateginen tavoitteemme on, että monialainen tutkimuksemme on kansainvälisesti tunnustettua. Kehitämme ja uudistamme tutkimusprofiiliamme. Profiloitumisalueitamme ovat taidealojen yliopistopedagogiikka ja taiteilijoiden koulutuksen tutkimus. Tavoittelemme julkaisumäärien ja kilpaillun tutkimusrahoituksen kasvattamista. TKI-tiekartan tavoitteena on TKI-kyvykkyyden kehittäminen sekä taiteen ja taidetutkimuksen merkityksen, vaikuttavuuden ja yhteistyöverkostojen vahvistaminen. Kv-tavoitteitamme tukee tutkimuksen EU-edunvalvontasuunnitelma.

Tutkimustoiminnan suunnittelusta ja kehittämisestä vastaavat akateemiset yksiköt, sekä tutkimuksen ja tohtorikoulutuksen johtoryhmä (TTJOR) tutkimusvararehtorin johdolla. Keskeisimmät prosessit tutkimuksen alueella ovat rahoituksen hakeminen, hankkeen toteuttaminen, julkaiseminen sekä tutkimuksen arviointi ja kehittäminen. Yliopiston koko henkilöstöä kannustetaan julkaisutoimintaan erilaisilla foorumeilla.

Taideyliopiston tutkimuksen laadunhallinnan ydin on tutkimuksen arviointi. Yliopistossa

toteutettiin vuosina 2021–2022 ensimmäistä kertaa kansainvälinen tutkimuksen kokonaisarviointi, jonka tuloksia hyödynnetään tutkimustoiminnan kehittämisessä. Taideyliopisto on nimittänyt kansainvälisen Research Advisory Boardin (RAB) tukemaan yliopistoa tutkimuksen kehittämistoimenpiteissä.

Tutkimuksen laatua ja vaikuttavuutta arvioidaan vuosiarvioinnissa, jossa hyödynnetään tiedolla johtamisen portaalin indikaattoritietoa. Tutkimusta seurataan osana toiminnanohjausprosessia ja tutkimuksen kehittämisohjelmien etenemisen arviointia.

Vahvistamme taidetta ja sen muutosvoimaa

Taideyliopistossa taiteellinen toiminta on keskeinen ja välttämätön osa opetusta ja tutkimusta, ja sitä on määrällisesti paljon. Yliopisto järjestää vuosittain yli 1000 julkista esitystä, näyttelyä ja konserttia. Yleisöä taiteellisen toiminnan tilaisuuksissa käy vuosittain lähes 100 000.

Opettajat ja tutkijat harjoittavat myös omaehtoista taiteellista toimintaa, josta sovitaan työsuunnitelmissa. Taiteelliseen tutkimukseen liittyvät taiteellisen työn tavoitteet määritellään tutkimussuunnitelmissa. Opetus- ja tutkimushenkilöstön raportoimaa omaehtoista taiteellista toimintaa on vuositason hieman alle tuhat.

Taideyliopisto toteuttaa taiteellisia ja tapahtumallisia projekteja myös yhteistyössä taide- ja kulttuurikentän toimijoiden kanssa. Lisäksi Taideyliopisto on yksi Helsingin Musiikkitalon kolmesta päätoimijasta ja ylläpitää ja kehittää kansallista konserttitaloa ja tapahtumakeskusta talon muiden toimijoiden kanssa.

Opiskelijoiden, opettajien ja tutkijoiden taiteellinen toiminta on keskeinen osa yliopiston yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Taiteellisen toiminnan tilaisuus- ja kävijämääriä seurataan vuosittain vuosiarvioinnin yhteydessä. Yliopisto kehittää tunnettuuttaan mm. mediaseurannassa kerätyn tiedon avulla.

Tutkimuksesta ja taiteellisesta toiminnasta viestiminen

Tutkimustuloksista, hankkeista ja taiteellisesta toiminnasta viestitään verkkosivuilla, uutiskirjeissä ja sosiaalisessa mediassa. Yliopiston henkilöstö ja tohtoriopiskelijat tallentavat UniartsCRIS-järjestelmään tiedot julkaisuistaan ja muista tutkimusaktiiviteeteista sekä taiteellisesta toiminnasta. Tiedot ovat järjestelmässä julkisesti nähtävissä.

Tarjoamme taiteen ja tutkimuksen asiantuntemusta, näkökulmia ja innovaatioita osaksi julkista keskustelua. Viestimme ja synnytämme keskustelua uutisin ja mielipide- ja blogikirjoituksin. Koulutamme henkilöstön monipuolista viestintäosaamista ja kannustamme viestimään omasta toiminnasta.

Panostamme avoimeen tieteeseen ja noudatamme hyvää tieteellistä käytäntöä

Taideyliopisto on sitoutunut vastuullista tiedettä ja tutkimusta edistäviin kansallisiin ja kansainvälisiin sopimuksiin, kuten Avoimen tieteen julistukseen, Dora-julistukseen ja CoARA-sopimukseen. Yliopistolla on oma tutkimusaineistopolitiikka ja julkaisupolitiikka, jotka ovat linjassa kansallisten suositusten kanssa.

Taideyliopisto kannustaa tutkijoita avoimuuteen tutkimusprosessissa ja edellyttää avointa julkaisemista aina kuin se on mahdollista. Avoin julkaisuarkisto Taju mahdollistaa rinnakkaistallentamisen. Yliopisto tukee kultaisen mallin mukaista avointa julkaisemista korvaamalla kirjoittajamaksuja. Yliopistossa noudatetaan FAIR-periaatteita erityisesti digitaalisen tutkimusaineiston osalta.

Taideyliopistossa toimii avoimen tieteen ja tutkimuksen työryhmä, joka valmistelee linjauksia ja tukee avointa tiedettä ja tutkimusta. Tutkimusaineistonhallinnan työryhmä tukee aineistonhallinnan kokonaisuuden kehittämistä. Lisäksi yliopisto on mukana avointa tiedettä edistävissä kansallisissa ohjaus- ja työryhmissä.

Taideyliopisto on sitoutunut tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) hyvän tieteellisen käytännön (HTK) sekä ihmistieteiden eettisen ennakoarvioinnin ohjeeseen. Yliopistolla on sisäiset prosessit HTK-loukkausepäilyjen käsittelyssä, ja tutkimusetiikan tukihenkilöt neuvovat tutkijoita mahdollisissa epäilytapauksissa. Tutkimuseettisen ennakoarvioinnin toimikunta vastaa tutkimusasetelmien ennakoarvioinnista. Tutkimusetiikkaan, avoimeen tutkimukseen ja tietosuojaan liittyviä koulutuksia järjestetään säännöllisesti henkilökunnalle ja tohtorikoulutettaville.

Vahvuudet

Tutkimustoiminnan rakenteita ja edellytyksiä on kehitetty strategian mukaisesti ja arviointien pohjalta.

TKI-tiekartta on luotu strategian tueksi.

Avoin julkaiseminen on erittäin hyvällä tasolla.

Suuria yleisömääriä tavoittava taiteellinen toiminta.

Kehittämiskohteet

Tutkimuksen vahvistaminen tutkimuksen kokonaisarvioinnin suositusten pohjalta.

TKI-tietoisuuden lisääminen ja yhteisön sitouttaminen.

Tutkijoiden uran tukeminen uran eri vaiheissa.

Tutkimukseen käytettävän työajan mahdollistaminen.

2.2 Vaikuttava tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta sekä taiteellinen toiminta

- Auditointiryhmän arvio

Tutkimuksen määrään ja laatuun sekä hankittuun tutkimusrahoitukseen keskittyvä yliopistojen rahoitusmalli ja siihen liittyvä mittaaminen eivät palvele parhaalla mahdollisella tavalla opetusintensiivistä ja suhteellisen pientä Taideyliopistoa. Taideyliopiston tutkimuksen erityisyytenä on taiteellinen tutkimus, joka on yliopistotutkimuksen pitkässä historiassa uudehko ja osin muotoaan hakeva tulokas. Taideyliopisto on hiljattain perustanut tutkimustyötä kokoavan ja koordinoivan tutkimusinstituutin, mutta sen vaikuttavuutta ja syntyvää lisäarvoa tutkimukselle on vielä liian varhaista arvioida.

Taideyliopisto on asettanut taiteelliselle työlle ja taidetutkimukselle korkeat tavoitteet

Taideyliopistossa tehtävä tutkimus on taidetutkimusta, joka kattaa taiteen ja taidekasvatuksen tutkimuksen sekä taiteellisen tutkimuksen. Tutkimuksen merkitys on tunnustettu koko Taideyliopistossa, ja tutkimustoiminta on nostettu strategiseksi kärjeksi, jonka tavoitteena on, että Taideyliopistossa tehtävä taidetutkimus on kansainvälisesti tunnustettua. Taideyliopistossa taiteelle ja taiteelliselle ajattelulle on asetettu vahva rooli yhteiskunnassa, ja taide toimii yhteiskunnassa ajattelun ja dialogin avaajana sekä aktiivisena toimijana muun muassa ekologisen kestävyuden kriisissä. Taideyliopisto haluaa taiteen avulla uudistaa yhteiskuntaa. Strategian lisäksi Taideyliopistossa on tehty TKI-tiekartta.

Auditointivierailun haastateltavien mukaan Taideyliopistossa taide nähdään voimakkaana muutoksen ajurina ja yhteiskunnallisen keskustelun katalyyttinä, joka haastaa vallitsevia käsityksiä ja luo uusia näkökulmia. Yliopistossa toteutettava taidetutkimus kattaa monet taiteen ja tutkimuksen muodot, tutkimusaiheet ja -menetelmät. Taideyliopisto on sitoutunut laaja-alaiseen ja monimuotoiseen tutkimuskulttuuriin. Taideyliopisto on pyrkinyt varmistamaan, että tutkimusprojektit ja -aloitteet edistävät kulttuurisen moninaisuuden ymmärrystä ja arvostusta. Käytännön taiteellisessa toiminnassa ja taidetutkimuksessa painotetaan taiteen tekemisen korkeaa tasoa. Auditointiryhmän mukaan Taideyliopiston ainutlaatuinen asema taidealan edelläkävijänä luo puitteet monitieteiselle lähestymistavalle ja innovatiiviselle taidetutkimukselle,

joka rikastuttaa sekä taideyhteisöä että laajempaa yhteiskuntaa. Auditointivierailun haastateltavien mukaan opetushenkilöstö voi käyttää 10 prosenttia työajastaan itsenäiseen taiteelliseen toimintaan, mutta sen mittaaminen on todettu haastavaksi. Itsenäisen taiteellisen toiminnan määrä sovitaan työsuunnitelmissa.

Taideyliopistossa on yli tuhat taiteellista tapahtumaa vuodessa, jotka ovat kaikki julkisia ja niiden vaikuttavuus yleisöön on suoraa. Eri tilaisuuksissa käy vuosittain noin 100 000 ihmistä. Osa projekteista on valtakunnallisia. Taiteellisen toiminnan tilaisuuksia ja yleisömääriä seurataan osana vuosiraportointia. Auditointivierailun haastateltavien mukaan taiteellisen toiminnan vaikuttavuus tulee näkyvyyden kautta. Taiteellisen toiminnan vaikuttavuuden mittareina käytetään muun muassa julkisuusanalyysijä, mielikuvamittauksia ja mediaseurantaa.

Taideyliopisto on tunnistanut taiteellisten alojen erityistarpeet työmarkkinoilla ja sitoutunut innovaatiotoimiin vastatakseen näihin tarpeisiin. Taideyliopistossa toimii muun muassa Helsingin kaupungin rahoittama Uniarts Hub -esihautomotoimintaa. Innovaatiotoiminta on toistaiseksi suhteellisen pienimuotoista ja koskee vain rajattua määrää toimijoita.

Auditointihaastatteluissa taidetutkimuksen laadunarvioinnista keskusteltiin paljon. Taideyliopistolla on käytössä normaalit tutkimuksen laadunarvioinnin käytänteet, jotka perustuvat vertaisarvioinnille. Vasta perustettu tutkimusinstituutti, tutkimusrahoituksen haun ja muun tutkimuksen tukipalvelut, yliopiston omat tutkimuksen kokonaisarvioinnit ja Research Advisory Board (RAB) tuottavat tietoa taidetutkimuksen vaikuttavuudesta. Taidetutkimuksen vaikuttavuutta arvioidaan myös vuosiarvioinnissa, jossa hyödynnetään Tiedolla johtamisen portaalia. Auditointiryhmän mukaan Taideyliopistossa tehtävän taidetutkimuksen vaikuttavuus hyötyisi nykyistä vielä laajemmasta yhteistyöstä lähitieteidenalojen kanssa. Tiivis yhteistyö helpottaisi tutkimusrahoituksen saamista ja isojen tutkimuskonsortioiden syntymistä.

Auditointivierailulla tutkijat eivät tunnistaneet suoraan taidetutkimuksen vaikuttavuuteen liittyviä tavoitteita. Auditointiryhmä suosittelee, että Taideyliopiston tulee laatia nykyistä selkeämmät tavoitteet ja seuranta taidetutkimuksen vaikuttavuudelle sekä hyödyntää kerättyä tietoa taidetutkimuksen kehittämisessä. Auditointihaastatteluiden mukaan tutkimukseen keskittynyt henkilöstö toimii hieman muusta henkilöstöstä erillään. Auditointiryhmä suosittelee, että tutkimushenkilöstön yhteyttä muuhun henkilöstöön ja opiskelijoihin vahvistetaan.

Taideyliopiston tulee tehdä taidetutkimusta aiempaa näkyvämmäksi sekä kehittää aiempaa rohkeampaa tutkimusviestintää

Itsearviointiraportin mukaan henkilöstöä kannustetaan julkaisutoimintaan eri foorumeilla. Taideyliopistossa julkaistu tutkimustieto on avoimesti saatavilla yliopiston avoimessa julkaisuarkistossa Tajussa ja UniartsCRIS-tutkimustietojärjestelmässä, mikä mahdollistaa sen uudelleentarkastelun ja validoinnin. Taideyliopisto edistää aktiivisesti avointa tiedettä.

Auditointivierailun ja itsearviointiraportin mukaan Taideyliopisto on allekirjoittanut Avoimen tieteen julistuksen, Dora-julistuksen (San Francisco Declaration on Research Assessment) ja CoARA-sopimuksen (Coalition for Advancing Research Assessment). Digitaalisten tutkimusaineistojen osalta noudatetaan FAIR-periaatteita (findable, accessible, interoperable, reusable). Vaikka Taideyliopistossa tehtävä taidetutkimus on avointa, se ei tavoita toivotulla tavalla koko taidekenttää. Auditointiryhmä suosittelee, että Taideyliopiston tekee taidetutkimustaan aiempaa näkyvämmäksi sekä kehittää nykyistä rohkeampaa tutkimusviestintää monikanavaisesti.

Eettiset ohjeistukset ja hyvä tiedon käsittely ovat keskeisiä hyviä tieteellisiä käytäntöjä, jotka varmistavat tutkimuksen eettisen tason. Taideyliopistolla on selkeät prosessit, joilla se varmistaa hyvän tieteellisen käytännön toteutumisen. Itsearviointiraportin mukaan Taideyliopisto on sitoutunut Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) hyvän tieteellisen käytännön (HTK) ja ihmistieteiden eettisen ennakoarvioinnin ohjeeseen. Taideyliopistolla on myös omat prosessit HTK-loukkausepäilyjen käsittelyyn, tutkimuseettikan tukihenkilöt sekä tutkimuseettisen ennakoarvioinnin toimikunta. Auditointivierailun haastateltavien mukaan tutkimuseettiset prosessit ja yleisen tietosuoja-asetuksen (GDPR) huomioiminen vaatii tutkijoilta paljon työtä ja osaamista, mutta toisaalta niiden huomiointi varmistaa taidetutkimuksen korkean tason. Vaikka Taideyliopisto järjestää koulutuksia eri tutkimuksen prosesseihin liittyen, auditointiryhmä suosittelee tarjoamaan lisätukea kaikille tohtorin tutkintoa tekeville ja tutkijoille eettisistä prosesseista, hyvästä tieteellisestä käytännöstä sekä avoimen tieteen periaatteista.